

MARMARA BÖLGESİ HAPİSHANELERİ

2020 YILI HAK İHLALLERİ RAPORU

22.01.2021

*İnsan Hakları Derneği
İstanbul Şubesi
Hapishane Komisyonu*

MARMARA BÖLGESİ HAPİSHANELERİ 2020 HAK İHLALLERİ RAPORU

A- GİRİŞ

Bu rapor, ağırlıklı olarak Marmara bölgesinde bulunan hapisanelerden İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi'ne 2020 yılında yapılan hak ihlali başvuruları ve gönüllü dernek avukatlarımızın hapisanelere yapılan ziyaretlerinden edindikleri bilgilerin derlenmesiyle oluşmuştur. Marmara bölgesi dışından derneğimize gelen ve takibi yapılan başvurular da söz konusu olup bu başvurular da ayrıca gösterilmiştir.

Raporumuza temel teşkil eden başvurular; hak ihlallerinin yaşandığı hapisanelerde tutuklu veya hükümlü bulunan mahpuslarca mektup, faks yoluyla veya mahpus aileleri tarafından telefon, mail veya derneğe gelmek suretiyle yapılmıştır.

Komisyonumuza 2020 yılında 59 farklı cezaevinden toplam 450 başvuru yapılmıştır.

Başvuru gelen cezaevleri;

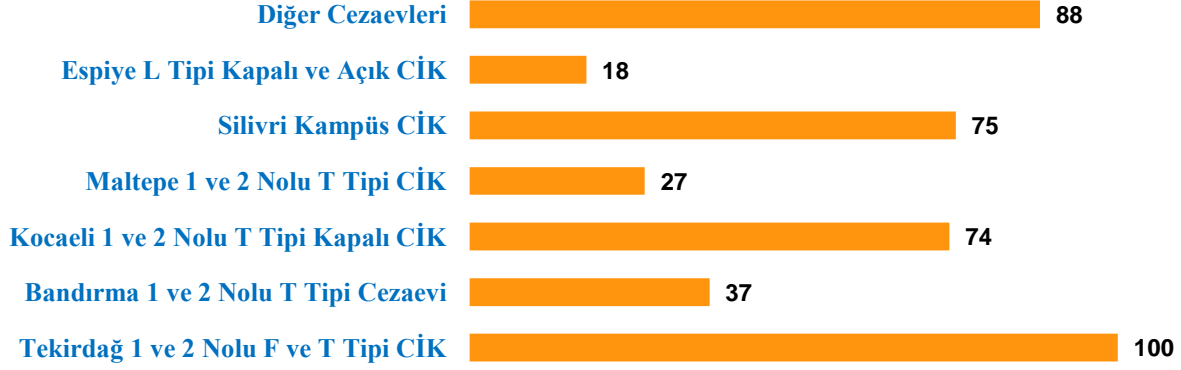
Marmara Bölgesi'nde bulunan; Silivri Ceza İnfaz Kurumları(CİK) Kampusu, Tekirdağ 1 ve 2 Nolu F ve T Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı CİK, Edirne F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı CİK, Maltepe 1 ve 2 Nolu L Tipi Kapalı CİK, Maltepe Açık CİK, Kocaeli 1 ve 2 Nolu F tipi Kapalı CİK, Gebze Kadın Kapalı CİK, Bolu F Tipi Kapalı CİK, Bakırköy Kadın Kapalı CİK, Metris Tipi Kapalı CİK, Bursa H Tipi CİK, Bursa Yenişehir Kapalı Kadın CİK, Silivri Açık CİK, İmralı Hapishanesi derneğimize başvurular yapılmıştır.

Marmara Bölgesi dışında kalan cezaevlerinden ise; Elazığ 1 ve 2 Nolu Yüksek Güvenlikli CİK, Giresun Espiye L Tipi Kapalı CİK, Gümüşhane E Tipi Kapalı CİK, Kahramanmaraş Türkoğlu 1 ve 2 Nolu L Tipi Kapalı CİK, Yozgat Açık CİK, Kütahya Tavşanlı T Tipi Kapalı CİK, Bitlis Tatvan Açık CİK, Alanya L Tipi Kapalı CİK, Osmaniye 2 Nolu T Tipi Kapalı CİK, Ordu F Tipi Kapalı CİK, Trabzon Beşikdüzü T Tipi CİK, Afyon 1 Nolu T Tipi CİK, Muğla Seydikemer Eşen T Tipi Kapalı CİK, Sincan L Tipi CİK, Bafra T Tipi CİK, Kayseri Kadın Kapalı CİK, Ödemiş T Tipi CİK, Kastamonu E Tipi Kapalı CİK, İzmir Aliğa 2 Nolu T Tipi CİK, Manisa Akhisar T Tipi CİK, Kırklareli E Tipi CİK, Şakran 3 Nolu T Tipi CİK, Burhaniye T Tipi CİK, Balıkesir Bandırma 1 ve 2 Nolu T Tipi CİK, Urfa Hilvan T Tipi CİK, Konya Ereğli T Tipi CİK, Kırşehir E Tipi CİK, Kayseri Bünyan T Tipi CİK, Tarsus 2 nolu T Tipi CİK, Akhisar T Tipi CİK, İzmir Menemen T Tipi CİK, Kırıkkale 2 Nolu F Tipi CİK, Gaziantep L Tipi CİK, Bolu F Tipi CİK, Şakran T Tipi CİK, Kayseri Bünyan 2 Nolu T Tipi CİK, Çorum L Tipi Kapalı CİK, Sincan Kadın Kapalı CİK, Kırıkkale Hacılar F Tipi CİK'ten ve yurt dışından İran/Urumiye Hapishanesi, Yunanistan/Kardellos Erkek Hapishanesi, Yunanistan/Kardellos Kadın Haishanesi, Yunanistan/Grena Patra Hapishanesi, Yunanistan/Malandrino Hapishanesi'nden derneğimize başvurularda bulunulmuştur.

Başvuruların cezaevlerine göre dağılımı **Tablo 1'**de gösterilmiştir.

Tablo 1

Başvuruların Cezaevlerine Göre Sayısı

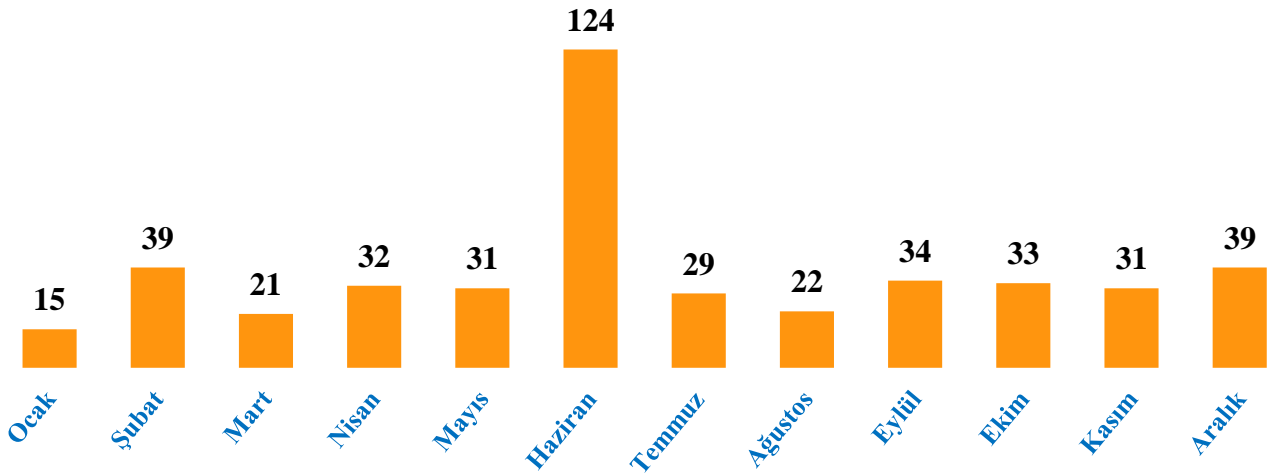

Buna göre, 2020 yılı içerisinde en çok Tekirdağ 1 ve 2 Nolu F ve T Tipi, Silivri Kampus, Kocaeli 1 ve 2 Nolu T Tipi, ve ceza infaz kurumlarından derneğimize başvurular yapıldığı görülmektedir. Bu cezaevleri dışında yoğunluklu olarak Bandırma 1 ve 2 Nolu T Tipi, Maltepe 1 ve 2 Nolu T Tipi, Edirne F Tipi, Espiye L Tipi Kapalı ceza infaz kurumlarından başvurular alınmıştır.

Başvuruların aylara göre dağılımı **Tablo 2'**de gösterilmiştir.

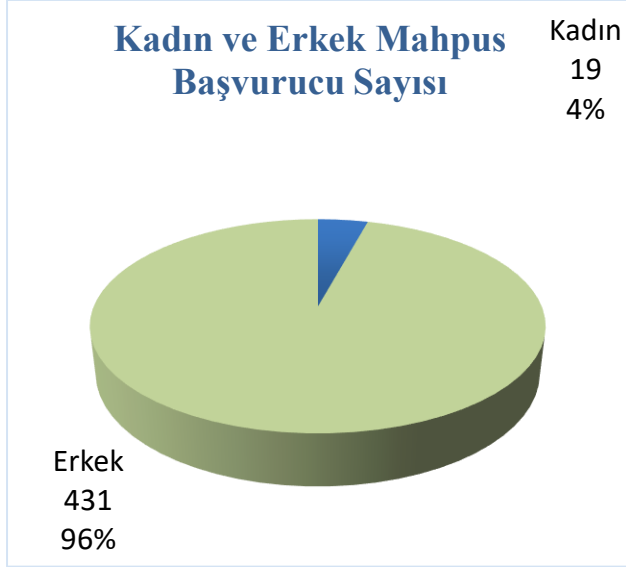
Tablo 2

Başvuruların Aylara Göre Sayısı

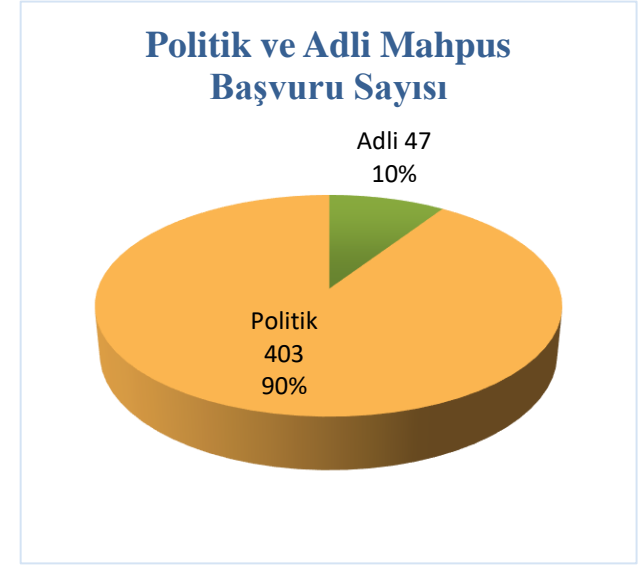

Derneğimize yapılan başvuruların Kadın-Erkek ve Adli-Politik mahpus dağılımları ise aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir. (**Tablo 3:** Kadın ve Erkek Mahpus Başvurucu Sayısı, **Tablo 4:** Adli ve Politik Mahpus Başvurucu Sayısı)

Tablo 3

Tablo 4

B- İHLAL ALANLARI VE BAŞVURULARDA BELİRTİLEN İHLAL SAYILARI

Komisyonumuza 2020 yılı boyunca toplam 450 başvuru yapılmış olup, her bir başvuru birden çok ihlal içerdiğinden, bu başvurulardan tespit ettiğimiz toplam ihlal sayısı ise **4.805**'dir.

Başvurulardan tespit edilen diğer ihlaller geniş bir yelpazeye yayılmış olup, başvuruların başlıca ihlal başlıklarına göre dağılımı aşağıda **Tablo 5**'te detaylı olarak gösterilmiştir.

Başvuruların İhlal Başlıklarına Göre Dağılımı

Tablo 5

<u>Sağlık Hakkı İhlali</u>		<u>Kötü Muamele, Darp, İşkence</u>	
- Hasta mahpusların Adli Tıp Kurumuna sevki ve tahliyesinin engellenmesi (49)		-Kötü muamele (377)	
- Hastane sevklerinin iptali (209)		-Psikolojik baskı (64)	
- Revire çıkarılmama (199)		-Hücreye koyma (41)	
-Düzenli kullanılan ilaçların verilmemesi (55)		- Kafesli hücreye koyma (8)	
-Ameliyatların ertelenmesi (12)		- Çıplak arama (118)	
- Laboratuvar sonuçlarının verilmemesi (8)		-Dayak, işkence (57)	
-Hastane sevklerinde ring aracında uzun süre bekletme (5)		-Baskın hücre araması (10)	
-Mahpusun lenslerinin verilmemesi (1)		-Aramalarda hücrelerin dağıtılması (19)	
- Diyet yemeği verilmemesi (13)		-Kişilerin hedef alınarak odalara baskın arama (5)	
-Yanlış ilaçların verilmesi (19)		- Tehdit, küfür, ırkçı söylem, onur kırıcı davranışlar (24)	
-Kelepçeli doktor muayenesi (12)	Toplam		Toplam
-Sağlık raporlarının verilmemesi (5)	810		783

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ İSTANBUL ŞUBESİ

Katip Mustafa Çelebi Mah. Çukurlu Çeşme Sk

Bayman Apt No: 2/1 Taksim İstanbul

İletişim: (212) 244 44 23/ Fax: 251 35 26

E-mail: İstanbul@ihd.org.tr/www.ihdistanbul.com

-Diş tedavilerinin yapılmaması (3) -Sonrasında karantina uygulaması nedeniyle hastaneye gidememe (38) -Diğer sağlık hakkı ihlalleri (182)		- Hücreli ring aracılıyla mahkeme ve hastaneye götürülme (1) -Yer değişikliği talebinin karşılanmaması (27) -Ayakta sayım (17) -Koğuşların gözetlenmesi (2) -Tek tip tıraş (3) -Yazlık giysilerin verilmemesi (10)	
Diğer mahpuslar tarafından şiddete uğrama ortamının hazırlanması	<u>20</u>	Yaşam Hakkı İhlali/şüpheli ölüm	<u>3</u>
<u>İletişim Hakkı İhlalleri</u> -Sohbet, spor, ortak kullanım alanlarının yasaklanması (321) -Ağır müebbetlerin havalandırma saatlerinin uzatılması talebinin karşılanmaması (30) -Görüş yasağı, görüş iptali (240) -Telefon hakkının engellenmesi (85) - Süreli süresiz yayın, kitap ve mektup yasakları (401) - 2 ayda 3 kitap sınırlaması (31) -Radyolara el konulması (6) - Gönderilen mektupların adresine ulaşmaması (49) -Muhafif televizyon kanallarının izlenmesinin engellenmesi (19) -Aile ziyaretlerinin 2 kişi ile sınırlandırılması (3) -Etkinlikten men cezası (16) -Aramalarda mahpusların not, defter ve el yazması çalışmalarına el konulması (10) -İlan verilmeyen gazetelerin alınmaması (19) -Kurum içi mektuplaşma yasağı (2) - Fotokopi taleplerinin reddi (18) -Ailelere bilgi verilmemesi (20) -Kolilerin teslim edilmemesi (32) -Yayınlara abonelik veya fatura gösterme zorunluluğu (8) -Kültür sanat dergilerini almama (14)		<u>Sevk Uygulamasında Yaşanan Hak ihlalleri</u> -Sürgün sevk (52) - Sevk talebinin karşılanmaması (25) -Sürgün sevkler sırasında yol boyunca mahpuslara su ve yiyecek verilmemesi (13)	<u>Toplam</u> <u>90</u>
	<u>Toplam</u> <u>1332</u>		

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ İSTANBUL ŞUBESİ

Katip Mustafa Çelebi Mah. Çukurlu Çeşme Sk

Bayman Apt No: 2/1 Taksim İstanbul

İletişim: (212) 244 44 23/ Fax: 251 35 26

E-mail: İstanbul@ihd.org.tr/www.ihdistanbul.com

-Kağıt makası, tükenmez kalemelerin toplanması (3) -Kurslara katılım talebinin karşılanmaması (5)			
Keyfi Disiplin Cezası	23	Ajanlığa Zorlama	2
Kantin Yasağı, fahiş fiyat ve belli markaları almaya zorlama	105	Adalete Erişim Hakkı İhlali Yazılan dilekçelerin işleme konulmaması, cevapsız bırakılması, idare ile diyalog talebinin karşılanmaması	43
<u>Yeterli ve Sağlıklı Beslenme ve Temiz Suya Erişim Hakkı İhlali</u> -Yemeklerin az ve kalitesiz verilmesi (323) -Suların çamurlu akması (4) -Suların akmaması (30) -Hücre tavanından atık su sızması (4) -Tıraş makası ve makinesinin alınmaması (21) -Bebek maması ile beslenmek zorunda olanların ihtiyaçlarının karşılanmaması (3)	Toplam 385	Haksız tutukluluk ve adil yargılanma hakkı şikayetleri (201) -Avukatla kapalı görüş yaptırılması (34)	Toplam 235
<u>Covid'e Karşı Önlem Alınmaması</u> -Alınan hijyen önlemlerinin yetersizliği (341) - Yeterli hijyen ve temizlik malzemelerinin verilmemesi (248) -Kolonya, maske, eldivenin parayla satılması (116) -Karantina adı altında hücreye koyma (44) -Karantina uygulamasında keyfilik (11) -Aramalarda hücreye girerken covid-19 önlemlerinin alınmaması (25)	Toplam 785	<u>İnfazda Ayrımcılık Uygulamaları</u> -İnfaz yasası değişikliğinden sonra; denetimli serbestlik hakkı gaspları,Şartlı tahliye hakkının yakılması (149) -Denetimli serbestlikten yararlanabilmek için örgütten ayrıldığına dair imzalı belge dayatması (2) -“Hükümlünün ıslahını zorlaştıracak hiçbir yayın verilmez” uygulaması adı altındaki hak gaspları (27) -Kürtçe yayınların verilmemesi (11)	Toplam 189
Toplam İhlal Sayısı	4.805		

C- BAŞVURULARIN TAKİBİ

Hapishanelerden derneğimize yapılan başvurular Hapishane komisyonumuz tarafından tek tek değerlendirilmekte, mektup yoluyla yapılan başvurulara komisyonumuz adına ayrı ayrı cevap yazılarak, mektubun ulaştığı bildirilmekte, mahpus, başvurusuna dair yapacaklarımız konusunda bilgilendirilmektedir. Mahpuslara talepleri doğrultusunda örnek dilekçeler gönderilmekte, hukuki sürece dair soruları mektupla cevaplanmakta, gerekli hallerde mahpusların gönüllü avukatlarımız tarafından ziyareti sağlanmakta, hapishane idaresi ve infaz savcılıkları ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmektedir.

Başvurulara konu sorunların çözümü için Adalet Bakanlığı, Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü (CTE), TBMM İnsan Hakları Komisyonu, Cezaevleri idareleri ve cezaevinin bulunduğu ilin il İnsan Hakları kurullarına yazılar yazılmaktadır. Ayrıca, Adli Tıp Kurumu, savcılıklar, Sağlık Bakanlığı, Tabip Odası, Belediye ve il Hıfzıssıhha Kurumu ile de ihtiyaca göre yazışmalar yapılmaktadır. Belirtilen kurum ve kurullara 2020 yılı boyunca yazdığımız yazı sayısı 338'dir. Yazdığımız yazılara gelen cevap sayısı ise hali hazırda 138'dir.

D- Sonuç olarak:

Hapishanelerde; tecrit, işkence ve yaşam hakkı ihlalleri, hasta mahpusların tedavi ve sağlığa erişimine dair ihlaller, çocuk mahpuslara ve anneleriyle tutulan çocuklara yönelik ihlaller, LGBTİ mahpuslara yönelik ihlaller, ileri yaştaki mahpuslara yönelik ihlaller, aşırı doluluk ve neden olduğu ihlaller, ceza infaz sisteminde giderek derinleşen ayrımcılık ve benzeri sorunlar 2020 yılında da derinleşerek ve yaygınlaşarak devam etmiştir.

Yukarıdaki verilerden de anlaşılacağı üzere 2020 yılında 2019 yılına nazaran hak ihlallerinde ciddi bir artış söz konusudur. Nitekim 2019 yılında derneğimize yapılan başvurularda toplam 2.186 hak ihlali tespit edilmişken bu sayı 2020 yılı için 4.805 olarak gerçekleşmiştir.

Sağlık hakkı ihlali, 2020 yılında 810 hak ihlali tespit edilmiştir. Bu sayı 2019 yılı için 361 olarak gerçekleşmiştir. **Kötü muamele, darp ve işkence**, 2020 yılında sayı endişe verici bir artışla 783 olarak tespit edilmiştir, 2019 yılında bu sayı 371 olarak gerçekleşmiştir. **Tecrit**, İmralı cezaevindeki mutlak tecrit koşulları 2020 yılında da devam etmiş, hatta tüm hapishanelere yaygınlaştırılmıştır.

Hak ihlali sayısındaki endişe verici bu artışın en önemli nedenlerinden biri, birinci çeyreğin sonlarına doğru yaygınlaşan Covid-19 salgını ve bağlı sorunlar olmuştur. Hak ihlalleri izlemesi yapanlarda ve mahpuslarda, temel hakların kısıtlanması ve tecrit uygulamasının ağırlaştırılması için salgının bahane edildiği algısı oluşmuştur.

Covid-19 salgınının başından itibaren salgının önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınmaması, hijyen, temizlik malzemelerine erişim, beslenme, havalandırma, maske, tedaviye erişim ve sürecin şeffaf yönetilmemesine bağlı sorunlar bu güne kadar devam etmiştir. Risk grubundaki mahpusların sağlık ve yaşam haklarının korunabilmesi için pandemi süresince serbest bırakılmaları yönündeki talep karşısında, bu imkan adli mahpuslara sunulurken, politik mahpuslar yararlandırılmamış, ayrımcılık yapılmıştır. Özellikle ağır hasta mahpuslar bakımından bu ayrımcılık ağır sonuçlara yol açmıştır.

Hastanelere sevklerin durdurulması, revir hizmetindeki yetersizlikler, kronik hastalığı olanların ilaçlarına erişiminde yaşanan sorunlar özellikle hasta mahpuslar bakımından sağlık ve yaşam hakkı ihlallerine neden olmuştur.

Nitekim mahpusların aile ve avukat ziyareti, telefon , sosyal faaliyet, spor, havalandırma, mektuplaşma, gazete kitap ve dergilere erişimi, mektuplaşma, kütüphaneden yararlanma vb haklarına ciddi ve hukuka aykırı kısıtlamalar getirilmiştir.

Mevcut uygulamalara yönelik birçok cezaevinden toplu başvurular yapılmış, salgın bahane edilerek sosyal haklara getirilen kısıtlamaların kalıcı hale getirildiği ve bu şekilde özellikle siyasi mahpuslar yönünden tecrit uygulamasının ağırlaştırıldığı bildirilmiştir.

Disiplin cezalarına bağlı infaz yakma uygulamasına eklenen şartlı tahliye için iyi halli olma zorunluluğu ve iyi halli olmanın keyfi değerlendirmelere imkan veren ağır şartlarının bu tabloyu giderek ağırlaştıracağı görülmektedir.

İmralı hapishanesinde uygulanan ağır tecrit ,bu tecrit koşullarının diğer hapishanelere de yaygınlaştırılması ve hak gasplarına karşı mahpuslar seslerini duyurabilmek için 27 Kasım'da başladıkları açlık grevini halen 5 er günlük dönüşümlü olarak sürdürmektedirler.

Yapılan başvurular yaşanan hak ihlallerinin tüm mahpusları yakından etkilediğini göstermektedir.

Buna karşılık, sunduğumuz bu bir yıllık hak ihlalleri raporu, Marmara bölgesi hapishanelerinden bize ulaşan hak ihlallerini kapsamakla birlikte, genel tabloya ayna tutmamıza yarayan veriler içermektedir.

Biliyoruz ki, hapishanelerde yaşanan hak ihlalleri sadece mahpusların mücadelesi ile değil dışarıdan yürütülecek mücadelenin desteği ile önlenbilir. Hapishane Komisyonu olarak içerdekilerin küçük de olsa sesi olabilmek ve duyarlılık yaratmak için sorunları görünür kılmayı amaçlıyoruz. Bu bağlamda, hazırladığımız bu rapor, hapishanelerde yaşanan ve devasa boyutlara ulaşan sorunlara ilişkin duyarlılık ve mahpuslarla dayanışma çağrımızdır. (Not: Başvuruların ayrıntıları talep halinde ilgili kişilere mail ortamında iletilecektir.)

İnsan Hakları Derneği

İstanbul Şubesi

Hapishane Komisyonu